

KÉT VERS ÉS KÉT KOMMENTÁR

D É S I Á B E L

KOZMIKUS TÁVLAT

1. Ikarosz álma

Ikarosz álma
a holnapi lét
legyőzni végre
a tér erejét

az emberi idő
még földi tér
életünk sorvad
a peremén

Ikarosz álma
legyőzni a tért
idővé válni
a jövőért

az álmok szárnya
időt lebeg
a lankadó
létünk felett

Ikarosz álma
a születő lét
fényes szárnya
a múlt felett

szárnyas idő
az emberi lét
ha elérjük
az ész erejét

Ikarosz álma
a végtelen lett
fénye suhan
az idő felett.

2. Menekülni kell

Ha az ember
örök távlat
a kozmikus
vágyak szerint

lehet-e út
az örökség
ha jövőből
üzen a kell

földi létünk
sötét pince
menekülés
a reményünk

szabadulni
a sötétből
a világűr
távlatába

mai létünk
csak pusztulás
ítélet a
jövő szerint

idő-hívás
kozmosz út
s a menedék
még csak álom.

3. Új élet

Örök vágyat
sikolt a lét
évezredek
pillanatát

átlépni a
sötét időt
elhagyni a
történelmet

évezredek
reményeit
vigyék tovább
az álmaink

más életben
újraélni
ósi álmok
ígéretét

a növekvő
jövő idő
így lesz bennünk
ébredő lét

csak így lehet
ami nem volt
és csak az lesz
ami álom.

4. Visszatérés a létbe

Láthatatlan
korlátaink
belül vannak
a semmiben

megrekedünk
a belvilág
végtelenség
mezejében

a tudatunk
kemény ketrec
évezredek
hagyománya

ha átlépünk
minden időt
visszatérünk
a jövőbe

s befogad az
anyagi lét
átszellemült
új távlata.

a tudomány
új hatalma
átformálja
emberségünk

Szabadka
1968–1980

KOMMENTÁR A KOZMIKUS TÁVLAT CÍMŰ VERSHEZ

Jurij Gagarin űrrepülő hősi halála után íródott a ciklus első verse, az Ikarosz álma. Pár évvel később a második. De a harmadik és negyedik csak tíz év múlva társult hozzájuk.

1. *Az Ikarosz álma* az ember ősi álmát szólaltatja meg. A repülés és a kozmikus távlat az emberiség ősi álma. A földi tér legyőzése az új idő és az emberiség felemelkedését sejteti és világítja meg. Az a példa és a követendő cél a következő évtizedek és évszázadok számára.

2. *Kiút a jövőbe*. Az ember útja a kozmikus távlatban új értelmet és új irányt vesz. Az új kezdet a kozmikus távlatokban jöhet csak létre. Ezt fejezi ki az a gondolat, hogy át kell lépni e sötét időt, és elhagyni a történelmet. A történelem az ember sorsát rabságnak, áldozatnak és menekülőnek határozta meg.

3. *Új élet*. Az élet tehát a földi lét sötétségéből való kiutat világítja meg a világűr és a fejlődés kozmikus távlatában. Ebben csak az lehet igazi élet és lehetőség, ami még nem volt. Csak az lehet a holnap valóság, ami ma még álom.

4. *Visszatérés a létbe*. Az igazi emberi lét az ember felszabadítását jelenti. Az emberi lét korlátai belül vannak az ősi ösztönök és tudat alatti indulatok és szenvedélyek világában. Az emberi tudat a mai formájában egy kemény ketrec, amely megakadályozza a szabad fejlődést és kiutat a jövőbe. Ettől kell megszabadulni az új ember formájában. De a szabadság útjait csak a tudomány adhatja meg. A tudomány szabadíthatja csak meg az embert a földi történelem és a rabság sorsától. Ebben van a földi reményünk és a kozmikus távlatunk is.

PRÁGAI PASSIÓ

1. Szerelmem Prága

Szerelmem Prága
sebzett szabadság
legyen homloka
minden gerincnek

a gondolat örök
s újulnak a sebek
de tenyerünkön
kisarjad az idő

szerelmem Prága
ütések alatt
ültess virágot
termelj gyümölcsöt

őrizd az idő
holnapi arcát
a történelem
keresi arcát

szerelmem Prága
mit ér a gondolat
minden télnek
tavasz az értelme

sötét korban is
pislog a remény
távoli hajnalok
lépteit várjuk

szerelmem Prága
a gyász alól is
nőjjön virág
a holnapi kertnek.

2. Jan Palach

Akinek a szíve
emeli a lángot
ifjúság Prága
szólalj meg ember

lázíts fel máglya
te lobogó öntudat
a jég és közöny
fenyegeti szívünk

eretnek Husz János
adj nekünk új hitet
lobogjon fel
egy új forradalom

testvérünk Jan Palach
életünk mestere
a te fényed
szívünkbe hatol

vezesd a reményt
új harcok angyala
a neved és utad
átéli az időt.

1969

3. Jan Patočka

A gondolat útja
mégis történelem
és emberi létünk
befedi a por

de addig mégis
e lassú útnak
mi éljük át
a fájdalmát

a gondolat hőse
a szenvedő ember
ezt kell hirdetni
életünk nyelvé

megélni a sorsot
a gondolat szerint
a szabadság hite
utánunk is ragyog

a szenvedő ember
őrzi a hitedet
s bennünk növekszik
az örökség fénye.

1980

4. *Alexander Dubček*

Végül megtaláltad
az utak kezdetét

a kezdet és vég
azonos pontján

az élet és halál
örök keresztútján
elvette a szavad
a kezdet halála

csak így lehet élni
a kezdetek szerint
a végső út is
csak örök kezdet

az ősök és utódok
reménye kísért
az élet útján
elkísér a halál

bennünk élzs tovább
és benned az idő
viszi a hitünk
a történelem elé.

Szabadka, 1992

KOMMENTÁR A PRÁGAI PASSIÓ CÍMŰ VERSHEZ

E versciklus az 1968-as prágai tavasz eseményeit és későbbi következményeit idézi fel. Egy általános bevezető és három portré szól erről a korról.

Az első két vers még az események hevében íródott. A harmadik pedig tizenöt év múlva. Végül a negyedik vers az elmúlt év telén, Dubček halála után.

1. *A Szerelmem Prága* a tragikum és remény hangulatában íródott, amikor a szovjet tankok offenzívája után azt hittük, hogy ez nem tart már sokáig. Sajnos két évtizedig tartott a megszállás.

2. *A Jan Palach*-vers a cseh filozófushallgató Palach máglyahalála után íródott. Palach a Vencel téren leöntötte magát benzinnel, és máglyahalált halt. A kórházban már nem tudták megmenteni.

3. A *Jan Patočka*-vers a nagy filozófus (1907–1977) halála után íródott. Ő volt a Charta 77 hivatalos szóvivője, és ezért állandó rendőrségi zaklatásoknak volt kitéve. Az egyik ilyen rendőrségi kihallgatás után halt meg szívrohamban. Ő is tehát egy szent ügy hősi halottja volt. Václav Hável a Távkihallgatás című önéletrajzi emlékeiben szép emléket állít Patočkának: „Patočka szóvivő lett, tehát teljes odaadással dolgozott, és művét, végezetül, szó szerint életével pecsételte meg. Nem tudom, mivé vált volna a Charta, ha e kezdetek kezdetén nem világítja meg előtte az utat Patočka személyiségének a sugárzása” (149. l.).

4. *Dubček* (1921–1992) volt a prágai tavasz szellemi vezére és lelke és mindenkori lelkiismerete. És ezért is volt a sorsa húszévi száműzetés és izoláció a nyilvánosságtól. Tragikus halála őt megakadályozta, hogy végül is ő legyen az újonnan megalakult Szlovák Köztársaság első elnöke. A közlekedési szerencsétlenség után majd két évig küzdöttek az életéért, de végül is a kórházban belehalt súlyos sebeibe.

A humanista nemes emberség igazi hőse volt.